

نه بشپړ شوې دنده

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International Publications

First published in 2014 by
Amnesty International Publications
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom
www.amnesty.org

© Amnesty International Publications 2014

Index: 11/008/2014
Original Language: English
Printed by Amnesty International, International Secretariat, United Kingdom

All rights reserved. This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee for advocacy, campaigning and teaching purposes, but not for resale. The copyright holders request that all such use be registered with them for impact assessment purposes. For copying in any other circumstances, or for reuse in other publications, or for translation or adaptation, prior written permission must be obtained from the publishers, and a fee may be payable. To request permission, or for any other inquiries, please contact copyright@amnesty.org

Cover photo: ASSOCIATED PRESS/KHALID KHAN

Amnesty International is a global movement of more than 3 million supporters, members and activists in more than 150 countries and territories who campaign to end grave abuses of human rights.

Our vision is for every person to enjoy all the rights enshrined in the Universal Declaration of Human Rights and other international human rights standards.

We are independent of any government, political ideology, economic interest or religion and are funded mainly by our membership and public donations.

AMNESTY
INTERNATIONAL

په افغانستان کې د نړيوالو ځواکونو لخوا د پوځي عملياتو له امله د ملکي مرګ ژوبلې په شفافيت او حساب ورکونې کې پاتې راتلل

تاسو نه بڅېښو. مونږ تاسو پيسو ته اړتيا نلرو، مونږ غواړو چې مجرمين محاکمه شي. مونږ

محمد نبي چې د هغه شل کلن ورور گل نبي سره له نورو څلورو ځوانانو سره د يوه هليکوپټر په بريد کې جلال آباد ته څيرمه د ۲۰۱۳ کال د اکتوبر په څلورمه ووتل شې.

لنډيز

د ۲۰۱۲ کال په سپټمبر کې کله چې د بنځو يوه ډله د لغمان ولايت په يوه غرنيزه سيمه کې لږکي ټولول د يوې امريکايي الوتکه پرې دوه بمونه وغورځول. اووه تنه بنځي او نجونې ووژل شوي او اووه تنه نورې يې ټپيانې شوې چې د څلورو حالت يې خطرناک و. ميتالام بي بي چې ۱۶ کاله عمر لري ژوندې پاتې شوه خو په يوه سترګه ړنده شوه. د هغې د تره لور عاقله بي بي چې ۱۸ کاله عمر لري هم ورته حالت درلود.

غلام نور چې يو سپين ږيری بزګر دی خپله ۱۶ کلنه لور چې بي بي حليمه نومېده له لاسه ورکړه. کله چې غلام نور او د کورنۍ نور غړي د نړيوالو ځواکونو دا ادعا واورېده چې په بريد کې يوازې اورپکي وژل شوي دي، د خپلو بنځو مړي يې د ولسوالۍ مرکز يعنې مهترلام ته

زه هيڅ توان نلرم چې له نړيوالو ځواکونو څخه پوښته وکړم چې هغوی ولې دا کار وکړ. زه سره لدې چې د سيمي يو شمير کليوال پدې هکله ولسوال او والي سره رسمي شکايتونه درج کړي، دغه ډول شکايتونه هيڅ ځای نشي نيولای پدې خاطر چې په افغانستان کې نړيوال ځواکونه د هيواد قانون ته ځواب ورکونکي ندي.

تر اوسه هيڅوک له غلام نور او د کورنۍ نورو غړو سره په اړيکه شوی نده تر څو د بريد قانونيت او وضعيت په باب پلټنه وکړي. د کورنۍ هيڅ غړي ته ويل شوي ندي چې ولې دغه بريد ترسره شې او هيڅ توجيه ورته وړاندې شوې نده.

د لغمان بمبارد له زياتو نورو قضيو څخه يوه قضيه ده. د ۲۰۰۱ کال څخه راپدېخوا په زرګونو ملکي افغانان د بهرنيو ځواکونو لخوا وژل شوي او زرګونه نور ټپيان شوي.^۱ د ملکي کسانو د

^۱ د بڅېښې نړيوال سازمان پوهيږي چې په وروستيو کلونو کې ملکي د مرګ ژوبلې زياته برخه د طالبانو او د نورو مخالفو ډلو عملياتو له امله منځته راځي. دغه ډلي د ملکي خلکو ساتنې کې پاتې راغلي، له ملکي خلکو څخه يې د انساني سپر په توګه ګټه پورته کړې او په يو شمير حالاتو

وژلو د پېښو لکه په گردیز کې د ۲۰۱۰ کال د فبروري مياشتې پېښه چې جنګي جنايت بلل کيږي، څېړنه نکيږي او عاملين يې نه محاکمه کيږي. په اکثريتو پېښو کې سره لدې چې شواهد ښيي چې وژنه غیر قانوني ده، د قربانيانو د کورنۍ غړي عدالت ته د لاسرسی هيڅ کومه لاره نلري.

دغه رپوټ د ملکي وژني پېښو روڼوالی او شفافيت چې د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۳ کال ترمنځ د نړيوالو ځواکونو لخوا ترسره شوي، تر مطالعې لاندې نيسي.

په افغانستان کې د نړيوالو ځواکونو اکثريت شمير امريکايي قوتونه تشکيلوي چې د ملکي وژني يوزيات شمير پېښو کې ښکيل دي. لدې کبله دغه رپوټ په تيره بيا د ملکي مرګ ژوبلې په تړاو ممکنه جنګي جناياتو په حالت کې د امريکي حکومت کړنې تر مطالعې لاندې نيسي. په توليز ډول ددې رپوټ موندنه داده چې د امريکي حکومت د کړنې کچه ډيره ټيټه ده.

په ملکي خلکو د پوځي بريدونو ۱۲۵ تنه قربانيانو، کورنۍ غړيو او شاهدانو سره د مرکو او د اسنادو مطالعې پر بنسټ دا قضاوت کولای شو چې د امريکايي ځواکونو د څېړنې او عدلي تعقيب کړنه له اړين حده ډيره ټيټه ده. په ډيرو پېښو کې چې ملکي خلکو ته د غیر قانوني مرګ ژوبله اوښتو په باب معتبر شواهد موجود دي، ځواکونه پدې کې پاتې راغلي چې چټک، بشپړ او بې طرفه څېړنه په لاره واچوي.

خو امريکايي چارواکي د دې خبرې بالعکس ادعا لري. جوزف دانفورډ چې د نړيوال انتلافي او وعده يې وکړه تر څو د پروسېرکال ټولې پېښې وڅيړي.^۲ خو که د بريدونو ډولونو لکه ځانګړو ځواکونو د شپې لخوا بريدونه، هوايي بريدونه، او د بې پيلوټه الوتکې بريدونو ته څير شو ښکاره کيږي چې دغه وعده ورکړ شوې څيړنې هيڅکله هم ترسره شوې ندي.

د نړيوال بشري قانون (د جګړې قانون) پر بنسټ د هر ملکي کس وژل کيدل له قانون څخه سرغړونه نده. خو که ملکي کسان په قصدي، بې توپيره او بې تناسب ډول ووژل شي، دغه ډول پېښه بايد په چټک، بشپړ او بې طرفه توګه د څيړنې ته سوق شي. که څيړنه وښيي چې د جګړې له قانون څخه سرغړونه شوې نو بايد قضيه عدلي تعقيب ته وړاندې شي.

د بڅېښې نړيوال سازمان د امريکي پوځ عدلي سيستم کې مهمې نيمګړتياوې په نښه کړي چې د ملکي کسانو په وړاندې د جناياتو په څيړنې او عدلي تعقيب کې خنډ واقع کيږي. تر ټولو مهم داچې د پوځ عدلي سيستم د قومندان لخوا اداره کيږي او په ډيرو حالاتو کې د عملياتو د قانونيت په باب د سرتيرو پر ويناوو اتکا کيږي. څرنگه چې د دفاع د قانوني پاليسي بورډ د ۲۰۱۳ رپوټ ليکي چې د دغه سيستم کړنه د سرتيرو لومړنيو رپوټ پر بنسټ ولاړه ده. په زياتو حالاتو کې دغه خپل ځانته د پوليسۍ خدماتو برابرولو سيستم دی. که سرتيري د سرغړونو راپور ورکړي يو څه مکافات ورته ورکول کيږي خو ډير دلایل موجود دي چې پر بنسټ يې سرتيري له راپور ورکولو څخه ډډه کوي. قومندانان هم ډير مجبوريته نلري ترڅو د څيړنې په وړاندې ولاړ شي په تيره بيا

کې بې ملکي خلک په مستقیمه توګه په نښه کړي چې د جګړې له قانون څخه سرغړاوی بلل کيږي. د یوناما رپوټ پر بنسټ، په ۲۰۱۳ کال کې یاغي ډلي د ملکي مرګ ژوبلې د ۳/۴ برخې مسوولیت په غاړه لري په داسې حال کې چې یوازې ۵٪ یې د نړيوالو ځواکونو په اوږو وليري. سره لدې چې اوسنی رپوټ په دغه موضوع باندې تمرکز نلري، د بڅېښې نړيوال سازمان ملکي خلکو باندې ټول بريدونه غندي او د طالبانو او نورو ډلو په لاس دغه زياتوالی په باب اندېښنه څرګندوي.

^۲ بينکا هال، "آستر اليابي سرتيري د يوه افغان سړي د مړي په سپکاوي تورن ده." سډني مارننگ هيرالډ، د ۲۰۱۳ کال د اګست مياشتې ۳۰

کله چې د قومندان کارايي يا قضاوت تر پوښتنې لاندې راشي. له دې کبله چې د پوځ عدلي سيستم د عدلي تعقيب خپلواک چارواکي نلري، دا قومندان دی چې تصميم نيسي چې يوه قضيه محکمي ته راجع شي، په اداري توگه حل شي او يا فسخ شي که نه. هر عدلي تعقيب د تورن سرتيري د قومندان لخوا ویتو کيدای شي حتی که د عدالت په گټه هم وي. ددې خنډونو شتون په صورت کې عجيبه نده چې يو کم شمير قضیې محکمي ته وړاندې کيږي. په ډير ندرت واقع کيږي چې د سرتيري همسنگران د هغه د عمل په ترڅ کې په وحشت راغلي وي او پدې ټينگار وکړي چې دغه عمل خپل قومندان ته راپور ورکړي او کله چې قومندان د عدلي تعقيب څخه حمايت وکړي. او يوازې په يو شمير حالاتو کې چې قضيه مطبوعاتي شي د ملکي مرگ ژوبلې جنايي قضیې محکمي ته وړاندې کيږي.

د بخښنې نړيوال سازمان د تېرو پنځو کلونو په ترڅ کې يوازې له شپږو قضیو څخه خبر لري چې پکښې د ملکي مرگ ژوبلې قضیې د عدلي تعقيب لاندې راغلي، د يوې قضیې په گډون چې پکښې ۱۲ تنه تورن سرتيري محاکمه شول. د نومولو عدلي تعقيب له امله ۱۰ تنه تورن سرتيري په جدي جناياتو محکوم شول چې ۷ تنه يې د محبس ميلو شاته ليرل شوي دي. تر ټولو مشهوره قضيه د رابرت بيلز ده چې د ۲۰۱۲ کال په مارچ کې د شپاړلسو ملکي افغانانو په وژلو يې اعتراف وکړ او په قتل او نورو جرمونو مجرم او په ۲۰۱۳ کال کې د بخښنې پرته په ابد حبس محکوم شه.

خو يو شمير نورې جدي قضیې په پوره ډول ځيرل شوي ندي. له ۱۰ څخه ۹ قضیو کې د قربانيانو له کورنۍ سره د بخښنې نړيوال سازمان په دغه رپوټ کې مستند کړي وويل چې د امريکې پوځ هغوی او نورو شاهدانو سره مرکې ندي کړي. پرته لدې چې له شاهدانو او هغو خلکو سره مرکه وشي چې واقعيتونه په مستقيمه توگه تشرېح کړي دا به ستونزمنه وي چې يوه ځيرنه څرنګه جدي يا بېنېره ځيرنه گڼل کيدای شي. د بشري حقونو محلي سازمانونه، د ملګرو ملتونو ځيرونکي، افغان پوليس او رسنيو لخوا د قربانيانو سره مرکې شوي خو هيڅ يو يې ددې قدرت نلري چې مظنونين تر عدلي تعقيب لاندې ونيسي.

رفيع الدين کشکي چې ۱۶ کلن زوی يې د ۲۰۱۰ کال په مې مياشتې کې د امريکايي خاصو هرڅه چې مو په توان کې وه وموکول ترڅو عدالت راسته راشي خو مونږ نه پوهيږو چې آیا

د کشکي بيانات هغو نورو قضیو ته ورته ده چې د بخښنې نړيوال سازمان مستند کړي. څرنګه چې هغه وايي د امريکې د پوځ په عدلي سيستم کې د روڼوالی او شفافيت نشتوالی يوه لويه نيمګړتيا ده. د امريکې پوځ پدې کې پاتې راغلی ترڅو عامه خلک، او تر ټولو مهم، قربانيان د ځيرنو له پيل، دوام او پايلې په باب باخبر وساتي. دا چې آیا يو رسمي جنايي ځيرنه پيل شوې که نه او يا داچې يوه ځيرنه پای ته رسول شوې ده که نه او داچې ولې ورته دوام ندی ورکړل شوی، عامه خبرتيا ته نده رسول شوی.

ممکنه ده چې په يوشمير قضیو کې چې ملکي خلک په غير قانوني ډول زيان موندلی وي پوځ يوازې اداري محدوديتونه وضع کړي چې د غير عدلي سزاګانو په نامه هم ياديږي چې په ترڅ کې يې مجرم ته سزا ورکول شوې وي. د بيلګې په ډول کسر معاش، کتبي اخطاريه او يا د رتبې راټيټول. خو پداسې حالاتو کې قضيه نه عامه کيږي او نه هم قرباني کورنۍ ته خبرتيا ورکول کيږي. يوازې هغه وخت چې قضيه د محاکمې څخه مخکې د اورېدنې مرحلې ته رسيږي، د ځيرنې موجوديت عامه کيږي. نظامي محاکمه عامه ده خو يوازې يو کم شمير نظامي محاکمې چې افغان ملکي خلکو ته پکښې مرگ ژوبله اووښتي ده، دغې مرحلې ته رسيدلي.

ددې تر څنګ چې د امریکې پوځ قضیې محرمې ساتي، د ملکي مرګ ژوبلې په باب معلومات او روڼوالی له ځانه سره ساتي. د څیړنې او عدلي تعقیب په باب د بڅېښې نړیوال سازمان د غوښتنې ته په ځواب کې د امریکې دفاع وزارت هیڅ مهم معلومات ورنکړل. په داسې حال کې چې د امریکې دفاع وزارت په پوځ کې د جنسي تیري په باب چې یوه ډیره مهمه موضوع ده کلني رپوټ خپروي خو د ملکي مرګ ژوبلې د څیړنې په باب هیڅ کوم رپوټ نه خپروي. دغه یوه لویه تشه ده چې باید پکې شي. د جنسي تیري په اړه کلني رپوټ چې د شکایتونو، څیړنو او عدلي تعقیب په برخو کې هر اړخیز معلومات ورکوي په راتلونکي کې د ملکي مرګ ژوبلې په اړوند دغه وزارت ته ښه مودل او لارښود بلل کېدای شي.

د روڼوالی او شفافیت اوسنی میکانیزم بسيا نکوي. د امریکې حکومت د اطلاعاتو د آزادې سیستم چې د معلوماتو په تیارولو کې د پاتې راتلو په صورت کې روڼوالی منځته راوړي، د ملکي خلکو د مرګ ژوبلې په حالت کې په درسته توګه کار نکوي. د اطلاعاتو د ازادې فدرال قانون لاندې د ملکي مرګ ژوبلې په باب غوښتنو ته ځواب ډیر سوکه او یا هم ورته هیڅ ځواب نه ورکول کېږي. د بېلګې توګه د نیشن مجلې ژورنالېست رابرت دریفس د ۲۰۱۱ کال سپتمبر میاشت کې ددغه قانون لاندې په افغانستان کې د ملکي مرګ ژوبلې په باب د امریکې دفاع وزارت څخه د معلوماتو غوښتنه وکړه. د ۲۰۱۴ کال تر جولای میاشت پورې چې له دوه نیمو کلونو څخه زیات وخت کېږي نوموړی هیڅ کوم سند په ځواب کې ترلاسه نکړ.

دغه رپوټ ۱۰ قضیې مطالعه کړي چې پکې د ۵۰ تنو ماشومانو په ګډون لږ ترلږه ۱۴۰ تنه ملکي خلک وژل شوي دي. د بڅېښې نړیوال سازمان په نظر، ټولې دغه پېښې له زور څخه د غیر قانوني او ناوړه ګټه اخیستنې اندېښنې راپورته کوي چې باید په بشپړ او بې پلوه توګه څیړنه یې وشي. له دغه قضیو څخه دوه پېښې چې د ځانګړو ځواکونو لخوا ترسره شوي جنګي جناياتو ته ورته شواهد له ځانه سره لري – یوه یې په ۲۰۱۰ کال کې د پکتیا د خطابه کلي کې په یوه کور برید ده او بله یې د ۲۰۱۲ کال د نومبر میاشتې پېښه ده چې د میدان وردګ ولایت د نرخ او میدان ښار سیمو پېښې دي چې پکې جبري مفقود الاثري، شکنجه او وژنې شاملې دي.

د امریکې پوځي عدالت برخې کې باید اصلاحات راشي. خو له بله پلوه یو مثبت اړخ یې داده چې اوس مهال د دغه سیستم د جنسي زورزیاتې او تیري په برخه کې یو شمیر اصلاحاتو باندې کار کېږي. یو شمیر سناتوران د یوه قانون مسودې حمایت کړی چې د هغه قانون پر بنسټ د جدي جناياتو په صورت کې له قومندانانو څخه د عدلي تعقیب د تصمیم نیونې حق اخیستل کېږي او نظامي خپلواک څارنوالانو ته لیردول کېږي. سره لدې چې دغه بدلون به د امریکا چلند او کړنه له نړیوال قضایي سیستم سره عیار نکړي، بیا هم کولای شي د یو شمیر هیوادونو کچې ته ځان ورسوي. په تیرو دوو لسیزو کې یو شمیر هیوادونه د خپل نظامي عدلي سیستم کې پرمختګونه کړي او د څیړنې باندني میکانیزمونه یې منځته راوړي چې د قوماندې سیستم څخه په جلا او خپلواکه توګه عمل کوي. یو شمیر اروپایي هیوادونه تر هغه حده اصلاحات راوستلي چې د بشري حقونو سرغړونې چې د پوځ لخوا ترسره کېږي د ملکي قاضیانو لخوا تر عدلي او قضایي تعقیب لاندې نیول کېږي.

سره لدې چې په راتلونکي کې بنیادي اصلاحات اړین دي، دې ته هم اړتیا شته چې افغان کورنیو ته چې خپل غړي یې په تیرو کلونو کې له لاسه ورکړي، عدالت تامین شي. پدې وروستیو کې د امریکې پوځ په عراق کې ۲۰۰۷ کال کې د دوو تنو ملکي ځوانانو وژل کیدو په باب څیړنې پیل کړي سره لدې چې د جنایت له ارتکاب څخه څو کاله تیر شوي وه. د بڅېښې نړیوال سازمان د

امريکي پوځ څخه غوښتنه کوي چې هغه قضيو سره چې په دغه رپوټ کې برېښي شوي ورته چلند وکړي او څيړنې يې پيل کړي.

پداسې حال کې چې د امريکي پوځ ۲۰۱۴ کال کې له افغانستان څخه وځي، دغه پوښتنو لپاره ښه فرصت ته لږ تړلېره په وروستيو کلونو کې نړيوال ځواکونه کوښښ کړي چې ملکي کسانو ته زيان ونرسوي. او د طالبانو او افغان ملي ځواکونو په پرتله د کمو ملکي تلفاتو مسؤليت پر غاړه لري. که نړيوال ځواکونه پرته لدې چې د ملکي مرګ ژوبلې قضیې وڅيړي له هيواد څخه ووځي، د دوی د بدنمۍ لامل به وګرځي.

میتودولوژي

د بڅښنې نړيوال سازمان هيئت په افغانستان کې د ۲۰۱۳ جولای او د ۲۰۱۴ مارچ مياشتو پلټنې تر سره کړې چې په ترڅ کې يې د نړيوالو ځواکونو عملياتو له ملکي ژوندي پاتې شويو خلکو، د قربانيانو د کورنۍ غړيو او عيني شاهدانو سره مرکي ترسره کړي. په ټوليز ډول، ۱۲۵ تنه افغانانو سره د ۱۶ بریدونو په باب چې پکښې ملکي مرګ ژوبله اووښتي ده مرکي ترسره شوي. په يو زيات شمير حالاتو کې يوازې ملکي خلک وژل شوي و.³ د هغه تر څنګ، هيئت د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۳ کال ترمنځ د ۹۷ قضيو يو ديتابيس مطالعه کړ چې په هرې قضیې کې دوه يا زيات ملکي کسان وژل شوي و.

همدارنګه هيئت په هيواد کې د بشري حقونو مدافعينو، ژورناليستانو، د مدني ټولنې غړيو، حکومتي او پوليس چارواکي او د آيساف د ملکي مرګ ژوبلې د کمېټې برخې په ګډون له يو شمير نورو اړوندو خلکو سره وليدل. د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کميسيون او په کابل، ننگرهار او هرات کې د کميسيون ملکي مرګ ژوبلې د څيړنې څانګه ډير ګټور معلومات راکړل. همداراز د بڅښنې نړيوال سازمان پلټونکي په بریتانيه، بلجيم او امريکې متحده ايالاتو کې له ژورناليستانو، حقوق پوهانو، پوځي څارنوالانو، د ناټو چارواکو او مدني ټولنې غړو سره چې له موضوع سره آشنا و، وليدل.

مهم وړاندیزونه

نړيوال ځواکونه په تيره بيا د امريکې متحده ايالات بايد په چټکه توګه اطمینان ورکړي چې د نړيوالو ځواکونو د عملياتو له امله د ملکي قربانيانو د کورنۍ غړي عدالت ته هر اړخيزه لاسرسی ولري. څيړنې او عدلي تعقيب کې د روڼوالی او شفافيت په برخه کې هم بايد قدمونه واخيستل شي. عام خلک په تيره بيا د قربانيانو کورنيو ته د هوايي بریدونو او نورو نړيوالو پوځي عملياتو په ترڅ کې د وژل شويو او ټپي شويو خلکو د شمير او دا ډول پيښو ته د حکومت ځواب په باب دقيق

³ د مرکو زيات شمير يې د بڅښنې نړيوال سازمان غړي لخوا په دري او پښتو ژبو کې تره سره شوي، په يو شمير حالاتو کې له ژباړونکي څخه کار اخيستل شوی ده.

معلومات وړاندې کړي.

د اصلاحاتو راوستلو لپاره د بڅېښې نړيوال سازمان لاندني وړانديزونه کوي چې بشپړ لست يې د رپوټ په آخر کې هم ځای پرځای شوی ده. سازمان د دغو وړانديزونو يو شمير يې پخوا هم وړاندې کړي ؤ خو پرې عمل ندی شوی. د بېلگې په توگه، د ۲۰۰۹ په يوه رپوټ کې د غير قضايي (له قضا څخه بهر)، صحرايي او پخپل سر اعدامونو په چاروکې د ملگرو ملتونو خاص استازی نړيوال ځواکونه و هڅول ترڅو د ملکي مرگ ژوبلو قضيو کې شفافيت او حساب ورکونه زياته کړي.⁴

د امريکي متحده ايالاتو حکومت ته:

- د هرې پېښې وروسته چې د امريکي پوځ لخوا پکښې ملکي مرگ ژوبله اوښتې وي، بايد چټک، بشپړ او بې طرفه څيړنه وشي، او د کافي شواهدو په صورت کې تورن په عادلانه ډول محاکمه شي پرته لدې چې ورته د مرگ يا اعدام سزا ورکول شي.
- کله چې دملکي تلفاتو په قضيو کې څيړنې وشي د هغه په باب معلومات بايد په عام ډول خپاره شي او په تيره بيا د قرباني له کورنۍ سره شريک کړی شي.
- د دغه رپوټ څيړنيز معلومات بايد مطالعه شي او د قرباني د کورنۍ غړي او نورو شاهدانو سره چې د لومړۍ لاس معلومات لري د مرکي له لارې څيړنې له سره واخيستل شي.

ناتو ته:

- کله چې د آيساف په نظامي عملياتو کې د ملکي مرگ ژوبلې په باب رپوټونه خپريږي بايد په هکله يې چټک، بشپړ او بې طرف څيړنې په لاره واچول شي.

افغان حکومت ته:

- بايد له ناتو او امريکي سره په دوه اړخيز امنيتي پيمان کې د ملکي مرگ ژوبلې په هکله د شفافيت او حساب ورکونې مواد ځای پرځای شي.
- بايد په امريکايي او ناتو چارواکو په دوامداره ډول فشار راوړي تر څو د ملکي خلکو ساتنې په برخه کې لازم گامونه واخلي، د ملکي مرگ ژوبلې رپوټونو په باب څيړنې وکړي او د نړيوال بشري قانون څخه سرغړونې چې د ملکي مرگ ژوبلې ل

⁴ د فراقضايي، صحرايي او پخپل سر اعدامونو په چاروکې د ملگرو ملتونو خاص استازی د رپوټ ضميمه: د افغانستان ماموريت، UN Doc. A/HRC/11/2Add.4 (6 May 2009), pp. 33-36